

Notat om Biodiversitetskonventionens 9. partskonference (COP 9) 19. - 30. maj 2008.

Biodiversitetskonventionen blev ligesom Klimakonventionen underskrevet på FN-konferencen om miljø og udvikling i 1992 i Rio de Janeiro i Brasilien og trådte i kraft i 1993. Konventionen har 190 parter og er dermed tæt på at have fuldt globalt medlemskab. USA er dog fortsat ikke part.

Biodiversitet kan betragtes som klodens biologiske livsforsikring. Landbrug, fiskeri, skovbrug, tekstil-, medicin- og kosmetikindustri er blot et udpluk af de erhverv, der bygger på naturens ressourcer. Det fortsatte tab af biodiversitet truer forsyningen af både fødevarer og andre basale livsforholdigheder.

På Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg 2002 vedtog statslederne et mål om, at der skal ske en nedgang i tabet af biodiversitet inden 2010. EU's statsledere havde forinden i 2001 vedtaget et mål om at standse nedgangen i biodiversitet inden 2010.

COP 9 er den sidste partskonference inden 2010. De seneste EU-formandskaber – herunder ikke mindst Tyskland, der er værtsland – har prioriteret COP 9 og forberedelsen dertil meget højt. EU's miljøministre har vedtaget to sæt ambitiøse rådskonklusioner op til COP 9, og der har i høj grad været enighed i EU om de holdninger, som rådskonklusionerne udtrykker.

I det følgende redegøres for de for Danmark vigtigste temaer på partskonferencen.

Adgang til genetiske ressourcer og udbyttedeling

Ifølge konventionen har nationalstaterne suveræn råderet over deres genetiske ressourcer og kan stille krav om udbyttedeling som betingelse for, at andre får adgang til ressourcerne, som typisk bruges til f.eks. bioteknologi, planteforædling eller medicinindustri. Samtidig bestemmer konventionen, at oprindelseslandene skal bestræbe sig på at lette adgangen til miljømæssig forsvarlig brug af genetiske ressourcer. Ulandene, der typisk er rige på biodiversitet og genetiske ressourcer, mener ikke, at konventionens regler i sig selv sikrer dem tilstrækkeligt mod "biopirateri" fra i-landene. Dette var årsagen til, at det på Johannesburg-topmødet i 2002 blev besluttet, at der skal udvikles et internationalt regime om udbyttedeling i forhold til genetiske ressourcer. På den seneste partskonference blev det besluttet, at regimet skal forhandles færdigt senest i 2010.

EU, der i lang tid var skeptisk på dette område, har bl.a. efter pres fra Danmark udviklet en positiv og konstruktiv holdning til forhandlingerne om et internationalt regime. Det er sket ud fra en erkendelse af behovet for juridisk klarhed og harmonisering på området, og at fremdrift på andre af konventionens områder, som f.eks. beskyttede områder, i høj grad vil afhænge af fremdrift på dette for ulandene vigtige område. Danmark og EU er villige til at imødekomme ulandenes ønsker om juridisk bindende regler til at understøtte, at brugere af genetiske ressourcer overholder oprindelseslandenes regler og vilkår for adgang. En forudsætning er dog, at regimet også kommer til at indeholde internationale standarder for national lovgivning om adgang til genetiske ressourcer.

En række større danske virksomheder, der anvender genetiske ressourcer, stiller sig positive overfor, at der udvikles et internationalt regelsæt ikke mindst ud fra ønsket om harmoniserede regler og dermed lige konkurrencevilkår på det internationale marked.

Beskyttede områder

Netværk af beskyttede områder, som f.eks. EU's Natura 2000-netværk, er en vigtig forudsætning for opfyldelse af Johannesburg-topmødets 2010-mål for biodiversitet. Med stærk opbakning fra EU blev der i 2006 vedtaget et ambitiøst arbejdsprogram om beskyttede områder med udgangspunkt i ønsket om at udvikle et globalt netværk af beskyttede områder på land inden 2010 og på havet inden 2012.

For at udmønte målene er der navnlig i ulandene behov for kapacitetsopbygning og finansiel støtte til at etablere og forvalte beskyttede områder. I den forbindelse hilser Danmark og EU det såkaldte Life Web-initiativ velkomment. Dette tyske initiativ går ud på at forene konkrete ønsker om at etablere beskyttede områder med konkret finansiering. De enkelte lande opfører kandidatområder på en liste og donorer (offentlige og private) kan så ud fra listen byde ind med finansiering. I lyset af de konkrete finansieringsønsker der bliver fremlagt, vil Danmark overveje, hvordan man kan bidrage til initiativet.

Mens mere end 10 % af Jordens landoverflade er udpeget som beskyttede områder, er mindre end 1 % af havet udpeget. Biodiversitetskonventionen har ikke kompetence i forhold til de 2/3 af verdens havområder, der ligger udenfor national råderet. Danmark og EU arbejder derfor for, at der udvikles en juridisk bindende aftale under FN's Havretskonvention, der bl.a. skal skabe grundlag for udpegning af beskyttede områder på havet udenfor national råderet. Samtidig lægges der på COP 9 vægt på, at Biodiversitetskonventionen leverer fagligt input i form af et sæt økologiske kriterier for havområder med særlig behov for beskyttelse.

Biodiversitet og klima

Der er tæt sammenhæng mellem biodiversitet og klima. Klimaændringerne er en af de væsentligste årsager til ændring af økosystemer og tab af biodiversitet. Det stiller krav om tiltag både til *modvirkning af klimaændringer* og *tilpasning til klimaændringer*. Tiltag til modvirkning af klimaændringer kan i sig selv have skadelige virkninger på biodiversitet og økosystemer, hvis de ikke iværksættes på en bæredygtig måde. Men sammenhængen går også den anden vej. Således er beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af økosystemer en del af løsningen for både klima, biodiversitet og begrænsning af ørkenspredning.

EU arbejder derfor på at skabe tættere sammenhæng mellem arbejdet i de tre Rio-konventioner: Biodiversitetskonventionen, Klimakonvention og Ørkenkonventionen – på internationalt plan – for at forhindre, at klimatiltag sker på bekostning af biodiversitet og andre hensyn og for at udnytte mulighederne for synergi maksimalt. På nationalt plan arbejder Danmark også for at sikre at klimatiltag ikke sker på bekostning af biodiversitet. I den forbindelse støtter Danmark og EU, at der oprettes en teknisk arbejdsgruppe under Biodiversitetskonventionen til at rådgive om inddragelse af biodiversitetshensyn i klimaindsatsen både i forhold modvirkningstiltag og tilpasningstiltag.

Skove

Biodiversitetskonventionens arbejdsprogram for skovenes biologiske mangfoldighed skal revurderes under COP9. Det ventes, at parterne vil kunne enes om ikke at genåbne arbejdsprogrammet som sådan, men vil koncentrere drøftelserne om en beslutning, der identificerer de vigtigste udfordringer og indsatsområder – og i stærkere eller svagere grad forpligte parterne på opfølgning.

Skove dækker 30 % af verdens landareal. De huser noget af klodens rigeste biodiversitet og er et vigtigt livsgrundlag for millioner af indfødte folk og bidrager til dækning af over en milliard menneskers behov for mad, brænde og byggematerialer.

Afskovning, skovødelæggelse og anden ændret arealanvendelse er en af de væsentligste årsager til tab af biodiversitet på land - og samtidig årsag til 20 % af verdens samlede CO₂-udledninger. Der er derfor gode muligheder for synergi mellem biodiversitets- og klimamål, særligt efter at man i UNFCCC har besluttet at inddrage CO₂-bidraget fra afskovning og skovødelæggelse i forhandlingerne om en ny klimaaftale efter 2012. Sikring af synergi kræver imidlertid en gensidig hensyntagen, f.eks. til biodiversitetshensyn ved forfølgelse af klimamål.

Danmark og EU arbejder for at fremme beskyttelse og bæredygtig drift af skove og for at begrænse den omfattende skovrydning og ubæredygtig jordforvaltning. Dette arbejde foregår både i Biodiversitetskonventionen, FN's skovforum, Klimakonventionen, Ørkenkonventionen samt andre internationale fora. Der arbejdes samtidig for at skabe bedre sammenhæng mellem disse fora. Vigtige dele af indsatsen er at skabe netværk af beskyttede skovområder og effektiv bekæmpelse af ulovlig tømmerhugst og relateret handel. Dette sker bl.a. ved at fremme offentlige indkøbspolitikker og certificeringsordninger for træ. Det er samtidig vigtigt, at biodiversitetshensyn tages i betragtning ved tilrettelæggelse af klimatiltag i skove, både ved drift og reetablering af naturlige skove, etablering af nye samt ved produktion af fx biobrændsler i skove.

Danmark og EU er meget tilfredse med beslutningen på Klimakonventionens partskonference på Bali i december 2007 om, at begrænsning af CO₂-udledninger fra afskovning skal indgå i en ny klimaaftale for tiden efter 2012. Udover den gavnlige effekt for klimaet vil det forhåbentligt kunne skabe både øget opmærksomhed om skovenes værdi for biodiversitet og for at undgå ørkenspredning, ligesom det vil kunne skabe nye instrumenter og incitamenter til skovbevaring. Dette vil på én gang gavne både klima, kampen mod ørkenspredning og biodiversitet.

Biobrændstoffer

Klima/biodiversitetssammenhængen er også åbenbar i forhold til produktion og forbrug af biobrændstoffer. Danmark og EU arbejder for, at der udvikles internationale bæredygtighedskriterier for biobrændstoffer, og for at Biodiversitetskonventionen bidrager hertil med kriterier i forhold til biodiversitet sådan at produktion af biobrændstoffer ikke skader biodiversiteten. Danmark ønsker samtidig at fremme forskning og udvikling af anden generations biobrændstoffer baseret på bl.a. affaldsprodukter.

Finansiering og inddragelse af erhvervslivet

Der er brug for nye finansielle ressourcer til at udmønte Biodiversitetskonventionen og 2010-målet og Danmark og EU støtter, at der på COP 9 vedtages en strategi for ressourcemobilisering.

Bidrag fra den globale miljøfacilitet GEF og udviklingsbistand fra industrialiserede lande til ulande er naturligvis vigtig i denne sammenhæng, og Danmark arbejder for at alle industrialiserede lande kommer til at yde mindst 0,7 % af deres bruttonationalprodukt til udviklingsbistand inden 2015. Da udviklingsbistand til ulandene er efterspørgselsbestemt, er det vigtigt, at ulandenes strategier for udvikling og fattigdomsbekæmpelse samt de nationale budgetter rent faktisk integrerer og prioriterer hensyn til biodiversitet, hvis bistandsmidlerne skal komme biodiversitet til gode.

Danmark har i 2006 rapporteret til OECD/DAC, at der over den bilaterale bistand er ydet ca. 810 mio. kr. i bistand relateret til udmøntning af Biodiversitetskonventionen. Ifølge Biodiversitetskonventionens sekretariat er Danmark et af de donorlande, der bidrager mest til biodiversitetsformål.

Men der er også brug for nye kilder til finansiering af indsatsen - ikke mindst fra den private sektor. EU har lanceret et "Business and Biodiversity Initiative", og Tyskland vil på COP 9 invitere virksomheder til at underskrive en deklARATION, der forpligter dem til at yde en indsats for biodiversitet. Regeringen vil gerne i dialog med det danske private erhvervsliv om, hvordan den kan bidrage bedst muligt til naturbeskyttelsesindsatsen – både igennem erhvervslivets egen indsats og i forhold til

finansiering. Der er også brug for at skabe markeder for biodiversitetsydelser, der kan tjene som økonomiske incitamenter for beskyttelse, ligesom det er vigtigt at fjerne subsidier og lignende, der kan være incitamenter til at skade biodiversitet.

Endelig rummer Klimakonventionens nye fokus på begrænsning af CO2 emissioner fra afskovning store muligheder for finansiering af aktiviteter, der også gavner biodiversitet.

Øvrige emner

Blandt øvrige emner, der skal behandles på COP 9, er landbrugets biodiversitet, invasive arter, biodiversitet i ferskvand, biodiversitet i tørre områder og beskyttelse af oprindelige folks viden om biodiversitet.

Ministerdelen

Ministerdelen af partskonferencen vil finde sted 28. – 30. maj 2008. Under ministerdelen vil ministrene blive inviteret til at præsentere konkrete initiativer til udmøntning af konventionen og 2010-målet, ligesom der vil blive sat fokus på erhvervslivets vigtige rolle i udmøntningen. Ministrene vil i øvrigt deltage i de afsluttende forhandlinger under partskonferencen.